KOMISIA EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 13.7.2009
KOM(2009) 358 v konečnom znení

SPRÁVA KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

Súhrnná správa o stave ochrany typov prirodzených biotopov a druhov, ako sa vyžaduje v článku 17 smernice o biotopoch

SPRÁVA KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

Súhrnná správa o stave ochrany typov prirodzených biotopov a druhov, ako sa vyžaduje v článku 17 smernice o biotopoch

Zhrnutie

Vôbec prvé systematické posúdenie stavu ochrany najzraniteľnejších typov prirodzených biotopov a druhov v Európe, ktoré sú chránené na základe smernice o biotopoch, sa uskutočnilo ako súčasť pravidelných správ o pokroku, ktoré sa vypracúvajú každých šesť rokov v 25 členských štátoch a 11 (v siedmich pozemných a štyroch námorných) biogeografických regiónoch. Rozsah tohto podávania správ je v Európe jedinečný a poskytuje sa ním prvý prehľad a referenčný bod na posúdenie budúcich trendov.

Výsledky vzťahujúce sa na obdobie rokov 2001 – 2006 poukazujú na skutočnosť, že len malá časť biotopov a druhov európskeho významu je v priaznivom stave ochrany. Správy predložené členskými štátmi naznačujú, že typy lúčnych, mokraďných a pobrežných prirodzených biotopov sú vystavené najväčšiemu tlaku. Typy lúčnych biotopov sa predovšetkým spájajú s tradičnými modelmi poľnohospodárstva, ktoré v sa v EÚ vytrácajú. Typy mokraďných biotopov sa naďalej premieňajú na iné typy spojené s využitím pôdy a sú takisto ovplyvnené účinkami zmeny klímy. Typy pobrežných biotopov sú vystavené rastúcemu tlaku súvisiacemu s rozvojom cestovného ruchu a miest. Niektoré druhy chránených podľa smernice, ako je vlk, rys ostrovid, bobor a vydra sa v niektorých častiach EÚ obnovujú, avšak pokiaľ ide o tieto druhy ako aj väčšinu iných druhov, sme veľmi vzdialení od dosiahnutia zdravých a udržateľných populácií.

Zistenia dokazujú, že ochranné opatrenia v smernici ako aj financovanie a ďalšie nástroje v rámci sektorových politík môžu priniesť pozitívne výsledky. Naďalej je potrebné vynaložiť veľké úsilie, aby sa budovalo na úspechoch, ktoré sa dosiaľ dosiahli. Konkrétne by sa mala skompletizovať sústava Natura 2000, jednotlivé lokality môžu vyžadovať opatrenia na obnovu a bude ich, ako aj sústavu potrebné efektívne spravovať a zabezpečiť dostatočnými zdrojmi.

Napokon, správy predložené počas súčasného obdobia podávania správ svedčia o tom, že relatívne málo členských štátov investuje dostatočné zdroje do monitorovania stavu druhov a biotopov na svojich územiach. Dobrý plán monitorovania si vyžaduje odborníkov a značné zdroje. Z dôvodu chýbajúcich spoľahlivých údajov však bude nemožné posúdiť vplyv ochranných opatrení.

Podrobné výsledky vypracovania správ na základe článku 17 možno nájsť na tejto internetovej stránke: http://biodiversity.eionet.europa.eu/article17.

1. ÚVOD

Európska únia stanovila v roku 2001 politický cieľ do roku 2010 zastaviť pokles biodiverzity v EÚ. Na základe Dohovoru o biologickej diverzite sa Európska únia dohodla na globálnom cieli „výrazne znížiť súčasnú mieru úbytkov v oblasti biodiverzity do roku 2010“. Európska komisia vo svojom oznámení z roku 2006 „Zastavenie poklesu biodiverzity do roku 2010 –

a v nasledujúcich rokoch“[1] znovu potvrdila cieľ zastaviť pokles biodiverzity do roku 2010 a na dosiahnutie tohto cieľa stanovila plán, ktorým je akčný plán pre biodiverzitu.

Predpokladom politiky EÚ ako aj medzinárodnej politiky je spoľahlivé opatrenie súvisiace so situáciou a vývojom v oblasti biodiverzity. Na úrovni EÚ predstavujú informácie, ktoré členské štáty zhromaždili a o ktorých podali správy podľa smernice o biotopoch[2], dôležitý zdroj údajov o stave niektorých najohrozenejších typov prirodzených biotopov a najzraniteľnejších druhov živočíchov a rastlín.

2. POŽIADAVKY NA PREDKLADANIE SPRÁV PODĽA ČLÁNKU 17 SMERNICE O BIOTOPOCH

Čo sa vyžaduje v smernici

Podľa článku 17 smernice o biotopoch musia členské štáty každých šesť rokov podávať informácie o vykonaní opatrení podľa uvedenej smernice. Za obdobie podávania správ 2001 až 2006 poskytli členské štáty po prvýkrát podrobné posúdenia stavu ochrany všetkých typov prirodzených biotopov (216) a všetkých druhov (takmer 1 182) uvedených smernici a zistených na svojom území.

Na základe správ predložených členskými štátmi sa od Komisie vyžaduje, aby pripravila súhrnnú správu (tento dokument) vrátane hodnotenia dosiahnutého pokroku a prínosu zo strany sústavy Natura 2000 k dosiahnutiu cieľov ustanovených v článku 3 uvedenej smernice.

Stav ochrany

V článku 2 smernice o biotopoch sa uvádza, že „navrhnú sa opatrenia prijaté podľa tejto smernice, aby sa zachovali v **prirodzenom stave ochrany** alebo do takéhoto stavu obnovili, prirodzené biotopy a druhy divokej fauny a flóry európskeho významu“ (typy prirodzených biotopov uvedené v prílohe I a druhy uvedené v prílohách II, IV alebo I k uvedenej smernici).

V článku 1 smernice sa vymedzuje pojem **stav ochrany**, ako sa uplatňuje na biotopy a na druhy. V týchto vymedzeniach pojmov sa zohľadňujú parametre, ako je rozloha oblasti, v ktorej sa biotop/druh nachádza, plocha oblasti biotopu, jej štruktúra a funkcie (v prípade biotopu), veľkosť populácie, jej veková štruktúra, úmrtnosť a rozmnožovanie (v prípade druhu). Predstavuje to základ na rozvoj metódy spoločného posudzovania a formátu správy,

[1] KOM(2006) 216 v konečnom znení, 22.5.2006.
[2] Smernica 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín.

na ktorom sa dohodol Výbor pre biotopy[3] v marci 2005[4]. V roku 2006 Komisia poskytla doplňujúce usmernenia k procesu posudzovania[5].

Biogeografické regióny

Biotopy a druhy, ktoré sa zvyčajne vyskytujú spoločne, sa vzťahujú na oblasti vyznačujúce sa podobnou klímou, nadmorskou výškou a geológiou. Z ekologického hľadiska možno Európu rozdeliť na sedem pozemných a štyri námorné biogeografické regióny. Pri posudzovaní stavu ochrany druhov alebo biotopov v členskom štáte referenčnou oblasťou posudzovania preto nebolo územie predmetného členského štátu, ale jednotlivé časti biogeografických regiónov v predmetnom členskom štáte (podrobnejšie informácie o biogeografických regiónoch sa nachádzajú v obrázku č. 1).

Proces podávania správ

Správy sa predkladajú v elektronickom formáte prostredníctvom systému Európskej evironmentálnej agentúry (EEA) „Reportnet“. Vnútroštátne správy bolo potrebné predložiť do júna 2007. Tri členské štáty dodržali tento termín, avšak členské štáty predkladali správy až do marca 2008[6]. Správu od členského štátu po jej prvom doručení preskúmalo Európske tematické centrum pre biologickú diverzitu (European Topic Centre for Biological Diversity, ETC-BD) agentúry EEA s cieľom posúdiť kvalitu a úplnosť informácií. Žiadosti o objasnenia, doplnenia a zmeny sa členskému štátu zaslali s krátkym termínom na predloženie chýbajúcich/aktualizovaných údajov.

Konzultácie

S členskými štátmi sa konzultovalo v troch etapách počas posudzovania údajov a prípravy tohto dokumentu. Najskôr boli vyzvané, aby zrevidovali vnútroštátne zhrnutia, ktoré boli zostavené na základe vnútroštátnych správ. V druhej etape sa uskutočnila verejná internetová konzultácia od 28. júla do 15. septembra 2008, ktorá umožňovala širokému spektru zainteresovaných strán vyjadriť svoje pripomienky. Zaregistrovalo sa približne 2 000 návštevníkov zo 700 lokalít sústavy v celej EÚ a doručilo sa takmer 400 pripomienok. 75 % týchto pripomienok sa uznalo za relevantných a integrovali sa do databázových informácií online („Data Sheet Info“). Napokon sa Výboru pre biotopy predložil návrh tohto dokumentu.

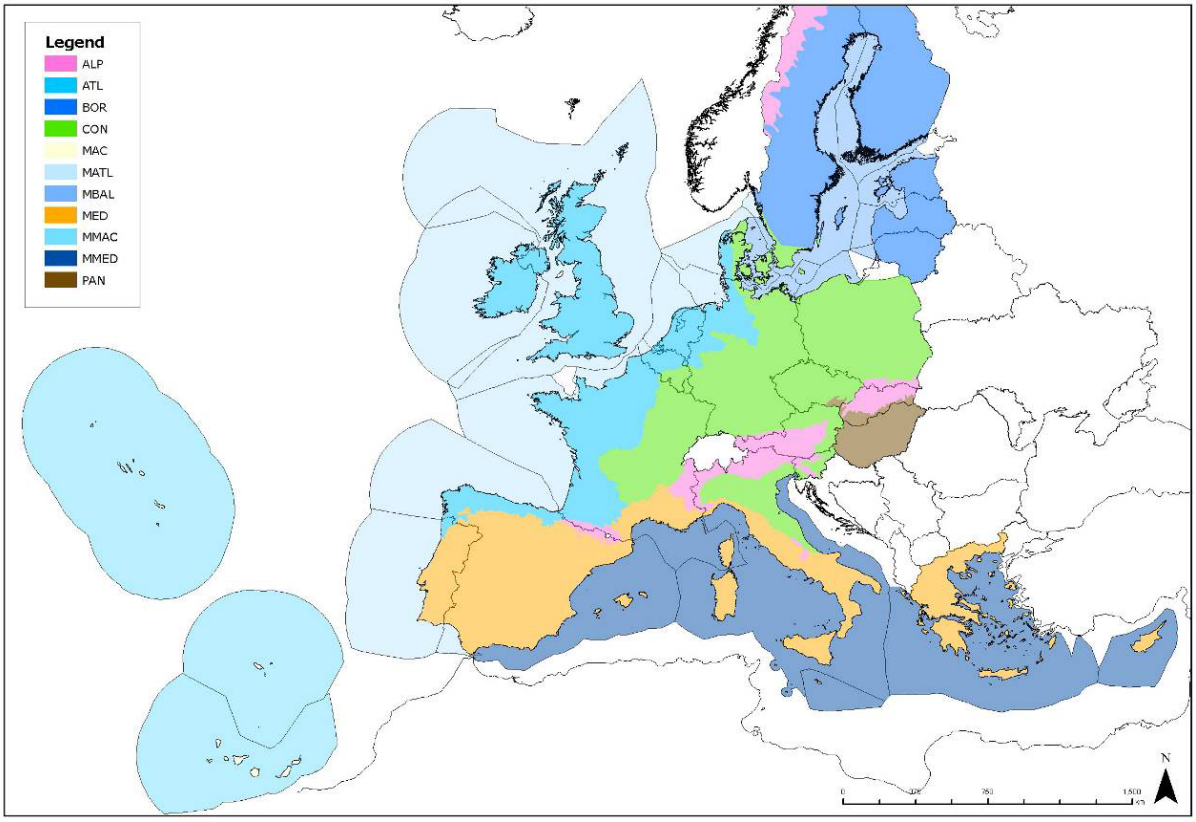
[3] Regulačný výbor členských štátov zriadený podľa článku 20 smernice o biotopoch s cieľom pomáhať Komisii pri implementovaní smernice.

[4] Posúdenie, monitorovanie a stavu ochrany a podávanie správ o ňom – Príprava správy za roky 2001 – 2006 podľa článku 17 smernice o biotopoch. Oznámenie výboru pre biotopy, GR pre životné prostredie, Brusel, 15 marca 2005 http://circa.europa.eu/Public/irc/env/monnat/library?l=/habitats_reporting/reporting_2001-2007/reporting_framework&vm=detailed&sb=Title.

[5] Posúdenie, monitorovanie a predkladanie správ podľa článku 17 smernice o biotopoch: Vysvetlivky a usmernenia, október 2006 (Explanatory Notes & Guidelines October 2006): http://circa.europa.eu/Public/irc/env/monnat/library?l=/habitats_reporting/reporting_2001-2007/guidlines_reporting&vm=detailed&sb=Title.

[6] Informácie doručené po uvedenom dátume už nebolo možné zohľadniť.

Obrázok č. 1: Biogeografické regióny

Legenda pre rôzne biogeografické regióny

ALP = alpský; ATL = atlantický; BOR = boreálny; CON = kontinentálny; MAC = makaronézsky; MED = stredomorský; PAN = panónsky; MATL = morský atlantický; MBAL = morský baltský; MMAC = morský makaronézsky; MED = morský stredomorský

3. ÚPLNOSŤ A KVALITA ÚDAJOV

Chýbajúce informácie

Súhrnne, členské štáty oznámili približne 13 % posúdení regionálnych biotopov a 27 % posúdení regionálnych druhov v kategórii „neznámy“. Táto klasifikácia bola obzvlášť vysoká v prípade druhov nachádzajúcich s v krajinách južnej Európy, konkrétne Cyprus, Grécko, Španielsko a Portugalsko uvádzali v kategórii „neznámy“ viac ako 50 % druhov nachádzajúcich sa na ich územiach. U mnohých členských štátov chýbali úplné a spoľahlivé informácie týkajúce sa netopierov.

Morské prostredie je zvlášť problémové, keďže 57 % posúdení morských druhov a približne 40 % posúdení morských biotopov sa zaradilo do kategórie „neznámy“. U mnohých členských štátov jednoducho chýbali dôležité informácie o stave morských druhov a biotopov nachádzajúcich sa na ich územiach.

Kvalita a súdržnosť

Ak sú aj informácie k dispozícii, problémy často nastanú kvôli rôznym spôsobom zhromaždenia a predkladania informácií. Ak to bolo možné, niektoré z týchto problémov vyriešilo centrum ETC-BD počas spracovania údajov a posudzovania. Komisia a členské štáty už pracujú na tom, aby využili skúsenosti z tohto prvého podávania správ s cieľom zlepšiť kvalitu informácií predložených v ďalšom cykle podávania správ.

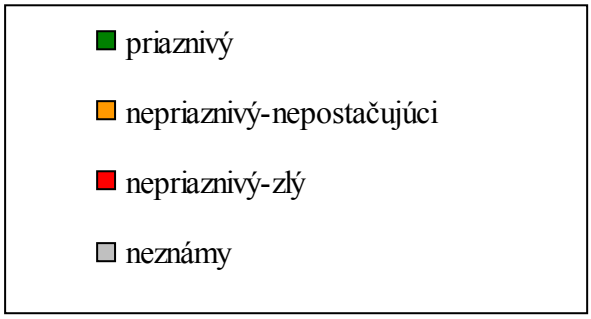
4. HLAVNÉ ZÁVERY ZO SPRÁV PREDLOŽENÝCH PODĽA ČLÁNKU 17

A) Úvod

Európske tematické centrum pre biologickú diverzitu Európskej environmentálnej agentúry uskutočnilo integrované posúdenie v biogeografických regiónoch založené na správach členských štátov pri využití dohodnutej metodológie. Posúdenia členských štátov sa zvažovali podľa podielu druhov alebo biotopov nachádzajúcich sa na ich vnútroštátnych územiach. Výsledky sa potom agregovali, aby sa poskytlo jediné, integrované posúdenie za každý biogeografický región. Spolu sa uskutočnilo 701 posúdení biotopov a 2 240 posúdení druhov na biogeografickej úrovni.

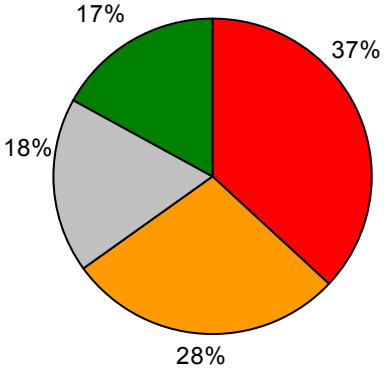
Na internetovej stránke http://biodiversity.eionet.europa.eu/article17 sa nachádzajú podrobnejšie informácie týkajúce sa posúdení stavu ochrany vypracovaných členskými štátmi, a biogeografického posúdenia (vrátane máp a kariet údajov) a podrobnej technickej správy.

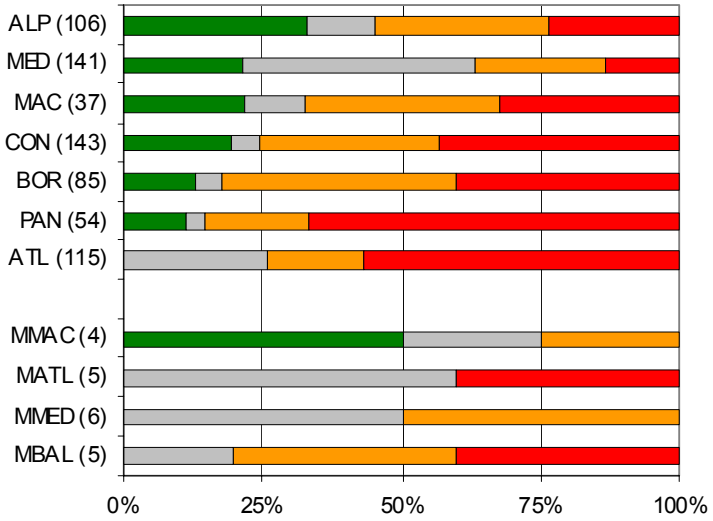
V tejto správe sa výsledok posúdení stavu ochrany biotopov alebo druhov uvádza v jednej zo štyroch kategórií: „priaznivý“ (zelená farba), „nepriaznivý-nepostačujúci“ (oranžová farba), „nepriaznivý-zlý“ (červená farba) alebo „neznámy“ (sivá farba).

B) Stav typov biotopov uvedených v prílohe I k smernici o biotopoch

Na biogeografickej úrovni je takmer 65 % zo 701 posúdení biotopov uvedených v prílohe I nepriaznivých. Len 17 % posúdení biotopov je priaznivých (graf 1.A).

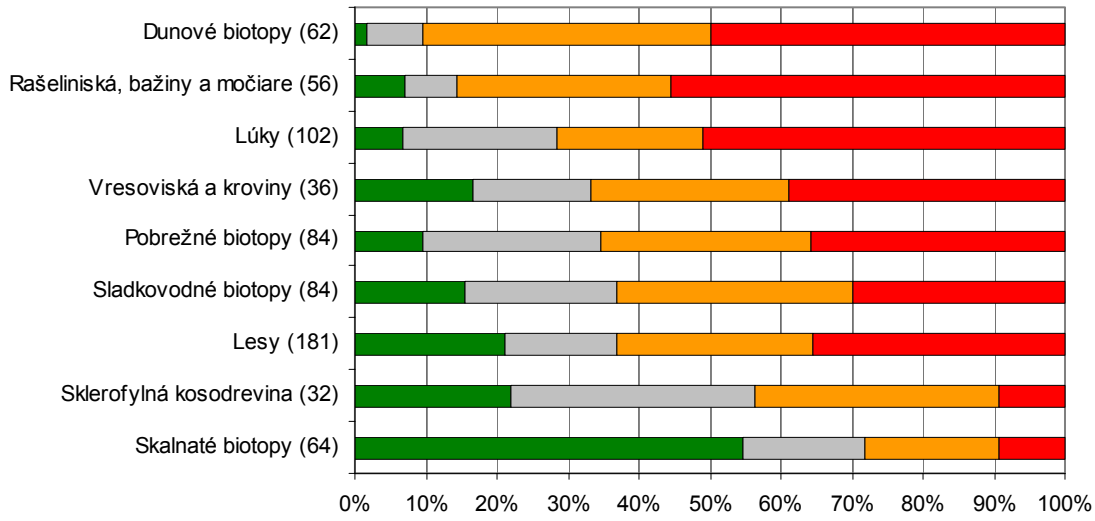
Graf č. 1.A **Graf č. 1.B**

Graf č. 1.A: Zhrnutie stavu ochrany biotopov uvedených v prílohe I (percento sa vzťahuje na počet uskutočnených posúdení)

Graf č. 1.B: Zhrnutie stavu ochrany typov biotopov v rozdielnych biogeografických regiónoch (čísla v zátvorkách znamenajú počet posúdení)

Situácia týkajúca sa stavu ochrany biotopov v rozdielnych biogeografických regiónoch (graf 1.A) poukazuje na rozdielnosti medzi regiónmi. Do kategórie „priaznivý“ sa nezaradili žiadne posúdenia z atlantického regiónu, zatiaľ čo v stredozemnom a v alpskom regióne sa do tejto kategórie zaradilo 20 až 30 % posúdení biotopov.

Príloha I k smernici o biotopoch zahŕňa široké spektrum biotopov, ktoré sú rozdelené do deviatich skupín súvisiacich typov biotopov, ako sú lesy alebo lúky. V grafe č. 2 sú zhrnuté výsledky posúdení uskutočnených pre každú z týchto deviatich skupín biotopov.

Graf č. 2: Posúdenie stavu ochrany biotopov podľa skupiny biotopov (číslo v zátvorke znamená počet uskutočnených posúdení uskutočnených za každú skupinu)

Väčšina lúčnych biotopov v Európe si vyžaduje aktívne riadenie. Zrušenie tradičných riadiacich metód viedlo k úbytkom v oblasti biodiverzity v niektorých lokalitách, zatiaľ čo v iných je koreňom problému posun k intenzívnejším poľnohospodárskym metódam. Lúčne biotopy sú vystavené mimoriadnemu tlaku v atlantickom, panónskom a boreálnom regióne.

Rašeliniská, bažiny a močiare vyžadujú osobitné hydrologické režimy. Stav týchto typov biotopov je obzvlášť zlý v atlantickom a kontinentálnom biogeografickom regióne.

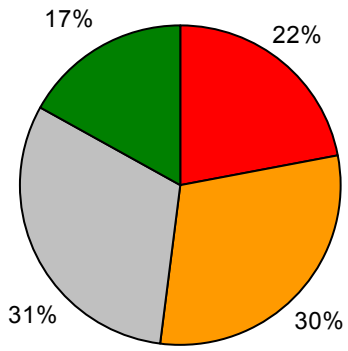
Dunové biotopy sú vystavené kritickému tlaku v celej EÚ a do kategórie „priaznivý“ nie sú zaradené takmer žiadne posúdenia. Ako hlavnú hrozbu uvádzajú členské štáty rozvoj cestovného ruchu.

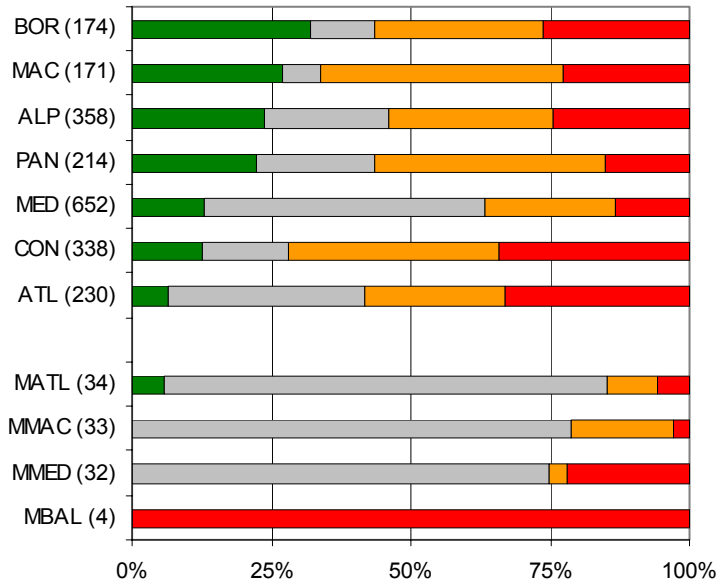
Skalnaté biotopy a sklerofylná kosodrevina (napr. rôzny typy sutín) sa zvyčajne spájajú s priaznivejším posúdením ako iné skupiny biotopov. Jasnou výnimkou z tohto všeobecného pravidla je typ biotopu „permanentné ľadovce“. Je tomu tak preto, že ľadovce sú ohrozené v celej EÚ v dôsledku zmeny klímy.

Pokiaľ ide o typy biotopov, situácia je všade odlišná a všeobecné trendy sú menej zrejmé.

C) Stav druhov uvedených v prílohách k smernici o biotopoch

Súhrnne sa v celej EÚ uskutočnilo 2 240 samostatných posúdení druhov. Len 17 % týchto posúdení bolo priaznivých, 52 % bolo nepriaznivých a 31 % prípadov stavu sa zaradilo do kategórie „neznámy“ (graf č. 3.A).

Graf č. 3.A **Graf č. 3.B**

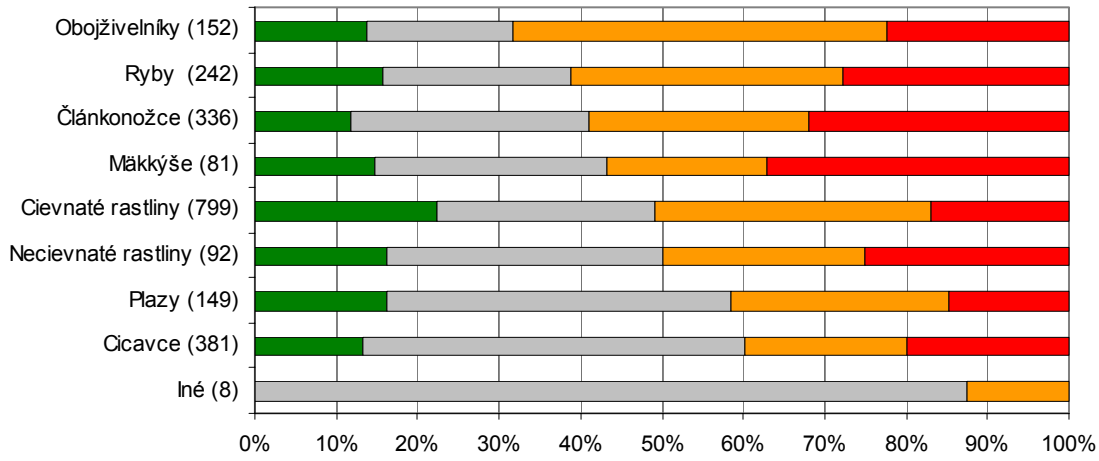
Graf č. 3.A: Zhrnutie stavu ochrany druhov (percento sa vzťahuje na počet uskutočnených posúdení)

Graf č. 3.B: Zhrnutie stavu ochrany druhov v rozdielnych biogeografických regiónoch (čísla v zátvorkách znamenajú počet posúdení)

V boreálnom regióne sa zistilo najvyššie percento posúdení stavu ochrany zaradených do kategórie „priaznivý“, za ním nasledoval makaronézsky a alpský región (graf č. 3.B). Veľmi vysoký podiel posúdení v stredozemnom a atlantickom regióne zaradených do kategórie „neznámy“ značne sťažuje porovnanie.

V námorných regiónoch bola väčšina posúdení zaradená do kategórie „neznámy“ okrem baltského regiónu, v ktorom stav všetkých štyroch druhov cicavcov bol rovnako zlý.

Pokiaľ ide o hlavné taxonomické skupiny, je ťažké rozlíšiť akékoľvek systematické odlišnosti medzi nimi s ohľadom na ich stav ochrany v celej EÚ (graf č. 4).

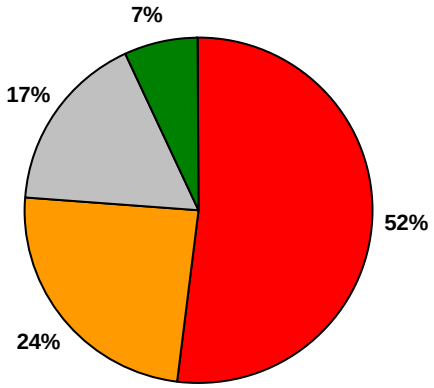
Graf č. 4: Zhrnutie stavu ochrany druhov podľa taxonomických skupín (číslo v zátvorke znamená počet uskutočnených posúdení uskutočnených za každú skupinu)

D) Stav ochrany typov biotopov spojených s poľnohospodárstvom

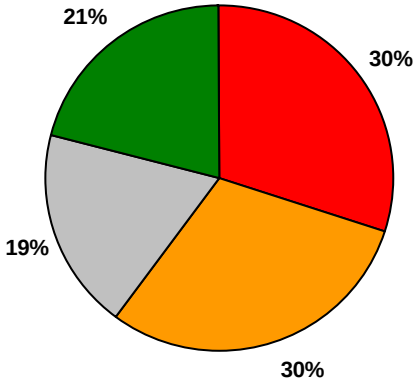
Porovnali sa výsledky posúdení uskutočnených v súvislosti s typmi biotopov spojených s poľnohospodárstvom v porovnaní s iným využitím pôdy (graf č. 5). Je zrejmé že typy biotopov spojené s poľnohospodárstvom vo všeobecnosti dosahujú horší stav ochrany, kde len 7 % posúdení je priaznivých v porovnaní s 21 % pre „nepoľnohospodárske“ biotopy. Situácia je zvlášť kritická v atlantickom regióne, kde sa na základe posúdenia žiaden biotop spojený s poľnohospodárstvom nezaradil do kategórie „priaznivý“. V atlantickom regióne je najväčší tlak na poľnohospodársku pôdu a nachádzajú sa v ňom niektoré z najintenzívnejšie obrábaných oblastí na kontinente. Percento priaznivých posúdení týchto typov biotopov dosiahlo v panónskom regióne 5 % a v stredozemnom regióne 3 %. Situáciu v stredozemnom regióne však komplikuje veľmi vysoké percento posúdení zaradených do kategórie „neznámy“. Výsledky zo súčasného obdobia podávania správ poskytnú meradlo, na základe ktorého sa posúdi vplyv širokého spektra pozitívnych opatrení vzťahujúcich sa na biodiverzitu implementovaných v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky.

Graf č. 5: Stav ochrany typov biotopov, ktoré sa považujú za spojené s poľnohospodárstvom v porovnaní s typmi biotopov, ktoré nesúvisiace s poľnohospodárstvom

Typy biotopov spojené s poľnohospodárstvom (204 posúdení)

Typy biotopov nesúvisiace s poľnohospodárstvom (497 posúdení)

E) Biotopy a druhy ovplyvnené zmenou klímy

V správach predložených členskými štátmi sa uvádzalo, že zmena klímy má negatívny vplyv na stav ochrany 42 typov biotopov (19 %) a 144 druhov (12 %).

Mokraďné biotopy ako sú rašeliniská, bažiny a močiare, sú zmenou klímy zjavne najviac ovplyvnené, negatívne ovplyvnené sú aj dunové biotopy.

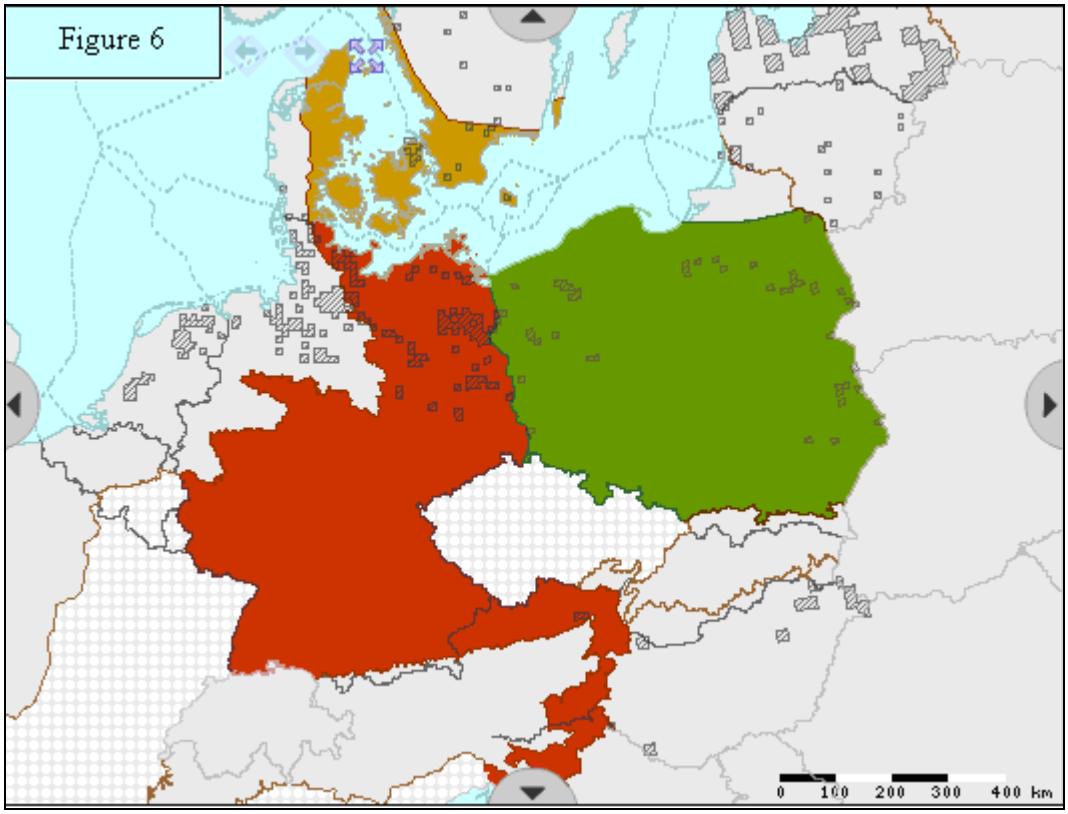
Zdá sa, že pokiaľ ide o hlavné skupiny druhov, na zmenu klímy reagujú obojživelníky viac ako iné skupiny. Obojživelníky sú úzko spojené s mokraďnými typmi biotopov, ktoré sú ovplyvnené zmenou klímy (pozri v predchádzajúcom texte). Je tiež možné, že zmena klímy môže ovplyvniť rozmnožovanie, keďže teplotné zmeny sú často impulzom na začiatok obdobia rozmnožovania.

5. O ČOM VYPOVEDAJÚ VÝSLEDKY

Podávanie správ podľa článku 17 vygenerovalo rozsiahle informácie o stave ochrany viac ako 200 typov biotopov a takmer 1 200 druhov v 25 členských štátoch a v 11 biogeografických regiónoch. V tejto správe sa Komisia snažila vypracovať prehľad hlavných výsledkov a záverov, avšak ich súhrnom a konsolidáciou sa nevyhnutne stráca veľká časť podrobných informácií.

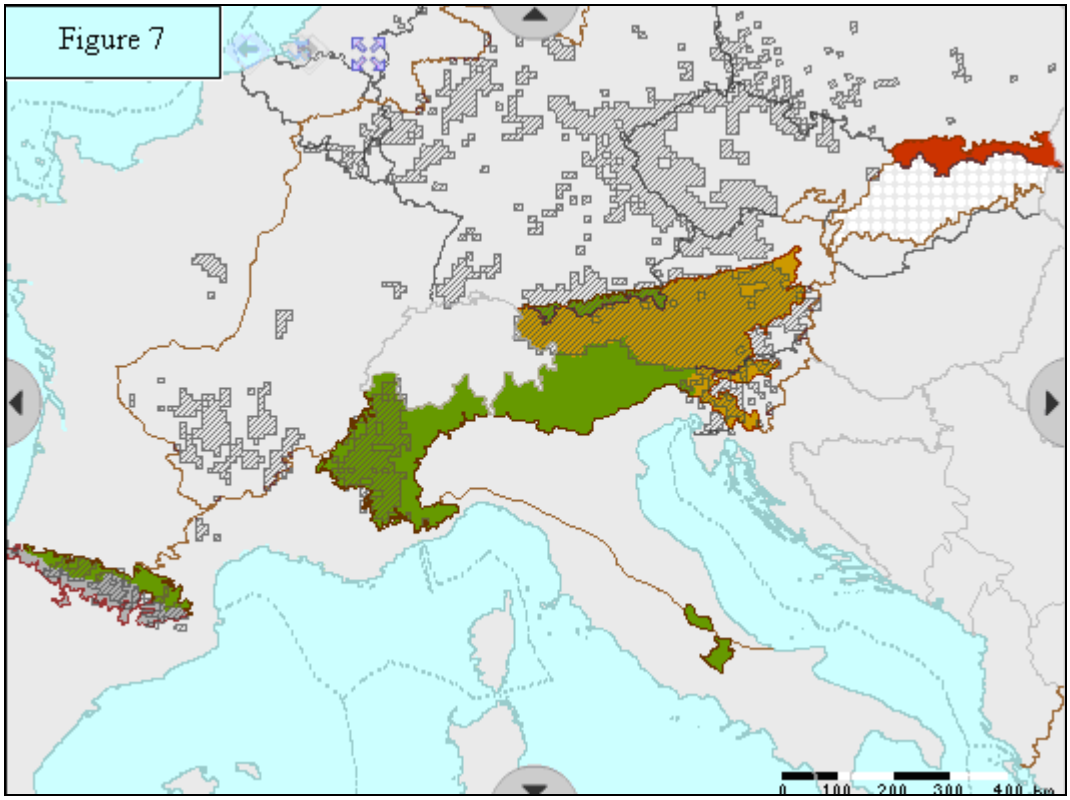
Hoci z celkového záveru vyplýva, že stav ochrany mnohých typov biotopov a druhov je negatívny, podrobnejšie výsledky naznačujú, že u niektorých druhov, ako je medveď hnedý, vlk a bobor dochádza k oživeniu a ich obnove v mnohých (nie všetkých) oblastiach. Pre veľké druhy, ako sú tie, ktoré expandujú mimo svojho rozsahu to znamená, že sú správne biotopy k dispozícii a že negatívne tlaky, ako je lov a znečisťovanie životného prostredia sa znížili.

Okrem toho, v prípade mnohých druhov a typov biotopov pri posúdení vyplynul ich celkový nepriaznivý stav ochrany v biogeografickom regióne, pri podrobnejšom posúdení vyplynulo, že stav ochrany sa v jednotlivých členských štátoch odlišuje. Regionálne posúdenia sú založené najviac na desiatich posúdeniach členských štátov a negatívne regionálne posúdenia často zahŕňajú krajiny, v ktorých sa predložili rôzne posúdenia. Napríklad, stav ochrany v prípade šidla *Aeshna viridis* sa v kontinentálnom regióne celkovo posúdil ako „nepriaznivý-zlý“, avšak, ako je zrejmé z grafu č. 6, stav ochrany sa však odlišuje v každej z troch krajín, v ktorých sa vyskytuje.

Graf č. 6: Posúdenia členských štátov v kontinentálnom regióne týkajúce sa šidla *Aeshna viridis* uvedeného v prílohe *IV*. Stav ochrany tohto druhu sa pre tento región posúdil ako „nepriaznivý-zlý“ (pozri http://biodiversity.eionet.europa.eu/article17)

Podobne sa stav ochrany rastliny *Arnica montana* sa v alpskom regióne posúdil ako „nepriaznivý-nepostačujúci“, z grafu č. 7 však vyplýva, že stav ochrany na vnútroštátnej úrovni je rôzny od priaznivého na západe po nepriaznivý-zlý na východe. Platí to však len pre alpský región, pretože v prípade „atlantického“ Francúzska a krajín Beneluxu (atlantický a kontinentálny región) je stav ochrany týchto druhov „nepriaznivý-zlý“.

Graf č. 7: Posúdenia členských štátov v alpskom regióne týkajúce sa rastliny *Arnica montana* uvedenej v prílohe IV. V tomto regióne sa stav ochrany tohto druhu posúdil ako „nepriaznivý-nepostačujúci“. (pozri internetovú stránku http://biodiversity.eionet.europa.eu/article17)

6. VZŤAH MEDZI STAVOM OCHRANY A SÚSTAVOU NATURA 2000

A) Úvod

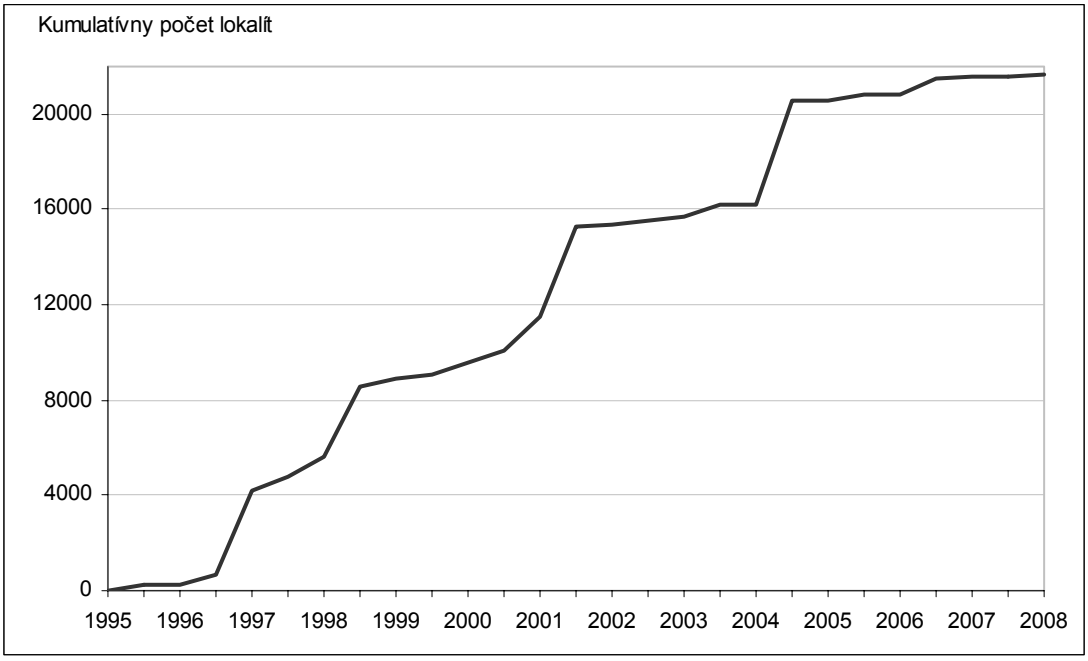
V smernici o biotopoch sa vyžaduje, aby sa v súhrnnej správe Komisie zameralo na príspevok sústavy Natura 2000 k dosiahnutiu cieľov ustanovených v článku 3. Sústava Natura 2000 sa konkrétne zamerala na to, že sa typom biotopov uvedeným v prílohe I k smernici a druhom uvedeným v prílohe II „umožní udržanie a v prípade potreby obnovenie priaznivého stavu ochrany v ich prirodzenom rozsahu“.

B) Čo je Natura 2000?

Podľa článku 3 smernice o biotopoch sa od členských štátov vyžaduje, aby vytvorili sústavu chránených lokalít. Tieto lokality sú súčasťou sústavy Natura 2000 (pozostávajúcej z lokalít vymedzených podľa smernice o biotopoch a smernice o vtákoch), ktorá je najväčšou ekologickou sústavou na svete. V súčasnosti je takmer 22 000 lokalít vymedzených podľa smernice o biotopoch a predstavuje 13,3 % územia EÚ. Sústava Natura 2000 celkovo obsahuje 25 000 lokalít (smernica o vtákoch spolu so smernicou o biotopoch) vzťahujúcich sa na rôznorodú škálu typov využitia pôdy – poľnohospodárstvo, lesníctvo, nedotknuté oblasti panenskej prírody a pokrývajúcich 17 % územia EÚ.

C) Sústava Natura 2000 a jej príspevok k dosiahnutiu priaznivého stavu ochrany

Sústava Natura 2000 sa postupne vyvíjala v priebehu posledných 15 rokov (graf č. 8) a pevninová časť sústavy by sa mala dokončiť do roku 2010.

Graf č. 8: Vývoj sústavy Natura 2000 z hľadiska počtu lokalít

Zo smernice vyplýva, že po úradnom začlenení lokality do zoznamu lokalít s európskym významom má členský štát šesť rokov na to, aby vyvinul ochranné opatrenia potrebné na ochranu ekologickej hodnoty oblasti. Z dôvodu oneskoreného vytvorenia sústavy ako aj skutočnosti, že v mnohých prípadoch sa ochranné opatrenia stále vyvíjajú, je v tomto štádiu nereálne očakávať jasný a pozitívny vzťah medzi sústavou Natura 2000 a stavom ochrany typov biotopov (príloha I) a druhov (príloha II), na ktoré sa vzťahuje uvedená smernica. Neznamená to, že neexistujú žiadne pozitívne príklady (pozri oddiel 3 a 4). Skutočne je mnoho prípadov, v ktorých lokality Natura 2000, najmä tie, ktoré získali zdroje prostredníctvom programov LIFE alebo programov rozvoja vidieka na miestnej úrovni mali zjavný úžitok na miestnej úrovni. Okrem toho neexistujú jasné vedecké dôkazy o tom, že lokality sústavy Natura 2000 vymedzené podľa smernice o vtákoch, ktorá bola prijatá 13 rokov pred smernicou o biotopoch, významne prispievajú k ochrane druhov vtákov[7]. K termínu predkladania druhej správy (rok 2013) a tretej správy (rok 2019) by pozitívny príspevok sústavy Natura 2000 k stavu ochrany typov biotopov a druhov, na ktoré sa vzťahuje smernica o biotopoch, mal byť jasne viditeľný.

[7] *International Conservation Policy Delivers Benefits for Birds in Europe. Science,* 10. augusta 2007.

D) Finančná podpora implementácie smernice o biotopoch

V roku 2004 Európska komisia odhadla celkové ročné náklady na riadenie sústavy Natura 2000 vo výške 6 100 miliónov EUR[8]. K tomu treba pridať ochranné opatrenia, ktoré členské štáty prijímajú mimo lokalít Natura 2000 s cieľom dosiahnuť ciele smernice. Na úrovni EÚ väčšina dostupnej finančnej podpory na ochranu prírody pochádza z programov rozvoja vidieka v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky a programov kohéznej politiky. Okrem toho cielené projekty financované v rámci programu LIFE takisto prispeli k zlepšeniu stavu ochrany určitých biotopov a druhov. Jednotlivé členské štáty využívajú možnosti na podporu biodiverzity poskytované v rámci nástrojov financovania na úrovni EÚ rôznym spôsobom a výsledky predložené v tejto správe naznačujú, že v mnohých prípadoch úroveň investícií bude potrebné zvýšiť, ak členské štáty majú splniť svoje záväzky podľa smernice o biotopoch.

7. ZÁVERY

EÚ po prvýkrát uskutočnila komplexné posúdenie stavu najzraniteľnejších biotopov a druhov v Európe, a to v 25 členských štátoch a 11 (v siedmich pozemných a štyroch námorných) biogeografických regiónoch. EÚ má teraz jasný referenčný bod na posúdenie budúcich trendov v stave najzraniteľnejších druhov a biotopov v Európ. Rozsah tohto podávania správ o biodiverzite je v Európe jedinečný.

Ochrana biodiverzity je pre Európsku úniu prioritou a na to, aby boli európske politiky úspešné, je potrebné mať komplexné a spoľahlivé meradlo stavu biodiverzity v Európe. Je preto rozhodujúce, aby sa do monitorovania a podávania správ podľa smernice o biotopoch a smernice o vtákoch investovali dostatočné zdroje. Táto správa poukazuje na skutočnosť, že mnohé členské štáty musia do tejto práce investovať oveľa viac a že informácie o morských biotopoch a druhoch sú nepostačujúce alebo chýbajú.

Z výsledkov správ za roky 2001 – 2006 vyplýva, že u mnohých biotopov a druhov uvedených v smernici o biotopoch sa priaznivý stav ochrany nedosiahol ani na vnútroštátnej ani na biogeografickej regionálnej úrovni. Jednako jestvujú náznaky, že v niektorých prípadoch je trend pozitívny. Predtým, než tieto trendy bude možné potvrdiť, je potrebné počkať na výsledky ďalšej etapy monitorovania a podávania správ.

Určujúcim faktorom úspechu smernice je úroveň investícií do ochrany biodiverzity. Zvýšenie financovania biodiverzity zo strany EÚ počas tejto dekády má mimoriadny význam a jeho účinky ako aj účinky, pokiaľ ide o zmeny politiky, je potrebné monitorovať, aby sa docielilo trvalé zlepšenie stavu biodiverzity. Je jasné, že nesmierna výzva, ktorou je zastaviť pokles biodiverzity si v ďalších rokoch bude vyžadovať zvýšené úsilie.

Správy predložené členskými štátmi poukazujú na skutočnosť, že celkový stav ochrany lúčnych, mokraďných a pobrežných typov biotopov je obzvlášť zlý. Typy lúčnych biotopov sa predovšetkým spájajú s tradičnými modelmi poľnohospodárstva, ktoré v sa v EÚ vytrácajú. Vo všeobecnosti, stav ochrany všetkých typov biotopov spojených s poľnohospodárstvom je oveľa horší ako stav ochrany iných typov biotopov. Kým v častiach EÚ sa táto skutočnosť vysvetľuje posunom k intenzívnejšiemu poľnohospodárstvu, v iných oblastiach je podstatným

[8] KOM(2004) 431 v konečnom znení, Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu – Financovanie siete Natura 2000.

dôvodom poklesu opustenie poľnohospodárskej pôdy a chýbajúce riadenie. Mokraďné biotopy sa naďalej premieňajú na iné typy využitia pôdy a sú takisto ovplyvnené účinkami zmeny klímy. Pobrežné biotopy sú vystavené rastúcemu tlaku súvisiaceho s rozvojom miest.

Pevninová časť sústavy Natura 2000 je v posledných etapách ukončenia a teraz musí byť prioritou zabezpečenie rozvoja a implementácie vhodných ochranných opatrení pre všetky lokality sústavy Natura 2000, vrátane dostatočnej finančnej podpory. Pokiaľ ide o morské prostredie, je na dokončenie sústavy stále potrebné vynaložiť množstvo práce.